

DEFEKTOLOGIJA

ČASOPIS ZA PROBLEME DEFEKTOLOGIJE

GODINA VII

1971.

BROJ 2

Vojislav Kovačević
Konstantin Momirović
Mladen Singer

RAZLIKE U STRUKTURI LIČNOSTI IZMEĐU DELINKVENTNE I NEDELINKVENTNE POPULACIJE

Ovaj materijal usmeno je prikazan na IV kongresu psihologa Jugoslavije (Bled, 13—17. 10. 1971.)

Ispitivanje ličnosti delinkvenata je operacija koja ima vrlo različite sadržaje u odnosu na cilj ispitivanja i osnovne koncepcije ličnosti.

Tradicionalno akademsko psihološke koncepcije uvjetovale su istraživanja analitičkog tipa s pomoću kojih se nastojala dokazati povezanost između delikventnog ponašanja i

- a) kognitivnih faktora (Sutherland, 1931; Woodward, 1955; Merrill, 1947; Mann i Mann, 1939; Singh, 1966; Namowicz, 1965; East, Stocks i Young, 1942; Marcus, 1955; Webster, 1959; Kahn, 1959; Lane i Witty, 1935; Kirkpatrick, 1937; Woodward, 1935; Clayson i Twain, 1960; Taylor, 1969; Anderson, 1957; Frank, 1931; Glueck, 1935; Shulmann, 1950; Calborn, 1928; Hill, 1936; Hartmann, 1940; Webster, 1954; Kovačević, 1965; Matić, Kovačević, Momirović, Vidaček, 1960; Čerlek, Kovačević, Matić, Momirović, Wolf, 1960. i 1962);
- b) konativnih osobina ličnosti (Brown, 1966; Schessler i Cressey, 1950; Freedman, 1961; Cowden, 1965).

Ispitivanja izoliranih osobina ličnosti, osobito provedeno na nivou deskripcije i unikauzalne koncepcije, ne mogu objasniti delikvenciju u cjelini, a ni pojedinačne forme delikventnog ponašanja. S psihološkog stanovišta kod ispitivanja ličnosti važno je odrediti organiziranu strukturu ličnosti koja se ne može dobiti interpretacijom bruto-testovnih rezultata, već procjenom latentnih dimenzija ličnosti i interakcija tih dimenzija.

Strukturalistička ispitivanja ličnosti delikvenata su malobrojna, jer su se kasno i prihvatile strukturalističke koncepcije u psihologiji, a postojao je i nedostatak podesnih matematičkih modela za rješavanje ovih problema. Iako malobrojna, strukturalistička su ispitivanja pokazala da se mogu uočiti razlike

među delinkventima i ondje gdje se analitičkim metodama te razlike nisu mogle dobiti (Kovačević, 1965; Wolf, 1965; Horga, Kovačević, 1966; Hartmann i Engelmann, 1966).

Osnovni cilj istraživanja bio je da se dokaže da li se struktura ličnosti delinkvenata razlikuje od strukture ličnosti nedelinkvenata.

U tu svrhu na slučajno izabranom uzorku od 101 ispitanika muškog spola sa užeg područja grada Zagreba, koji u užoj i široj socijalnoj sredini nisu predstavljali problem u svojem ponašanju (nedelinkventi) i na uzorku od 101 maloljetnika muškog spola iz užeg područja grada Zagreba, kojima je izrečena krivična sankcija (delinkventi) analizirana je struktura ličnosti. Raspon dobi u oba uzorka bio je 15—18 godina starosti.

Za utvrđivanje strukture ličnosti obih skupina upotrebljeni su slijedeći psihološki mjerni instrumenti:

- a) kognitivni testovi
 - 1) Bujasova verbalna baterija (B-serija) 9 varijabli
 - 2) Bujasova revizija PM-testa (RPM) 1 varijabla
 - 3) SVPN₁-test 4 varijable
 - 4) SVPN₂-test 4 varijable
- b) test 18 PF (Momirović)
— test primarnih patoloških konativnih faktora 18 varijabli
- c) testovi primarnih socijalnih stavova (Mraković)
 - 1) skala autoritarijanizma (A) 1 varijabla
 - 2) skala konzervativizma (K) 1 varijabla
 - 3) skala konformizma (C) 1 varijabla

Ukupno 18 kognitivnih i 18 patološko-konativnih varijabli te 3 varijable socijalnih stavova ili sveukupno 39 eksperimentalno nezavisnih varijabli.

U obradi rezultata izračunani su, posebno za svaki uzorak, centralni i disperzioni parametri za svaku primijenjenu varijablu kao i testovi značajnosti razlika između centralnih parametara (tabela 1). Inspekcijom t-testova vidi se da su razlike značajne u korist nedelinkvenata u svim kognitivnim varijablama. Svi patološko-konativni faktori u skupini delinkvenata tendiraju k povećanim rezultatima, ali se statističke značajne razlike postižu samo u varijablama opsesivnosti i depresiji. Nema statistički značajnih razlika kod varijabli socijalnih stavova.

Izračunate su matrice interkorelacija za svaku skupinu i primijenjena je modificirana višegrupna metoda faktorske analize na temelju koje su izolirani slijedeći faktori u

- a) nedelinkventnoj skupini
 - I faktor edukacije korelacije i korelata (e)
 - II faktor simboličnog rezoniranja (s)
 - III faktor asteničnog sindroma (α)
 - IV faktor konverzionog sindroma (κ)
 - V faktor steničnog sindroma (σ)
 - VI faktor disocijativnog sindroma (δ)
 - VII faktor regresionih socijalnih stavova (R)

Tabela 1

ZNAČAJNOST RAZLIKE IZMEĐU ARITMETIČKIH SREDINA (t)
NEDELINKVENTNE I DELINKVENTNE POPULACIJE

df = 200
P.05 = 1.96

	t	P		t	P
B ₁	3.12	< .05	O ₃	1.91	> .05
B ₂	3.11	< .05	C ₄	1.22	> .05
B ₃	4.99	< .05	S ₅	.55	> .05
B ₄	4.71	< .05	D ₆	2.10	< .05
B ₅	3.34	< .05	I ₇	.47	> .05
B ₆	3.20	< .05	E ₈	.72	> .05
B ₇	3.96	< .05	Z ₉	.16	> .05
B ₈	6.91	< .05	K ₁₀	1.14	> .05
B ₉	2.62	< .05	R ₁₂	.66	> .05
RBM	3.72	< .05	G ₁₁	.01	> .05
S ₁	4.77	< .05	H ₁₃	.23	> .05
V ₁	2.84	< .05	N ₁₄	.20	> .05
P ₁	2.78	< .05	T ₁₅	1.15	> .05
N ₁	3.55	< .05	M ₁₆	.58	> .05
S ₂	3.97	< .05	L ₁₇	.03	> .05
V ₂	1.98	< .05	P ₁₈	.51	> .05
P ₂	4.80	< .05	A	.41	> .05
N ₂	6.46	< .05	K	.69	> .05
A ₁	.36	> .05	C	1.00	> .05
F ₂	.90	> .05			

Tabela 2

INTERKORELACIJA MEĐU FAKTORIMA — NEDELINKVENTNA POPULACIJA

	e	s	α	\varkappa	σ	δ	R
	I	II	III	IV	V	VI	VII
I	1.000	.760	-.020	-.007	-.234	-.022	-.466
II	.760	1.000	-.007	-.032	-.269	-.051	-.419
III	-.020	-.007	1.000	.766	.420	.821	.228
IV	-.007	-.032	.766	1.000	.498	.781	.085
V	-.234	-.269	.420	.498	1.000	.622	.153
VI	-.022	-.051	.821	.781	.622	1.000	.169
VII	-.466	-.419	.228	.085	.153	.169	1.000

Inspekcijom matrice interkorelacija među faktorima (tabela 2) mogu se uočiti slijedeće karakteristike faktorskog prostora u nedelinkventnoj populaciji:

- 1) faktor edukacije (e) i simboličnog rezoniranja (s) su u visokoj međusobnoj korelaciji što se može pripisati efektu generalnog kognitivnog faktora,
- 2) patološki konativni faktori (α , \varkappa , σ , δ) su u pozitivnim međusobnim korelacijama,
- 3) kognitivni faktori imaju nulte korelacije s konativnim faktorima, osim steničnog sindroma s kojim imaju niske i negativne korelacije,
- 4) faktor regresionih socijalnih stavova (R) ima negativne korelacije s kognitivnim faktorima i praktički nulte korelacije s faktorima konverzionog, steničnog i disocijativnog sindroma, a nisku i pozitivnu korelaciju s faktorom asteničnog sindroma.

b) u delinkventnoj skupini izolirani su slijedeći faktori:

- I faktor ili faktor edukcije (e)
- II faktor ili faktor simboličnog rezoniranja (s_1)
- III faktor ili faktor asteničnog sindroma (α)
- IV faktor ili faktor konverzionog sindroma (\varkappa)
- V faktor ili faktor stenično-disocijativnog sindroma (σ/δ)
- VI faktor ili faktor razumijevanja simbola (s_2)
- VII faktor ili faktor regresionih socijalnih stavova (R)

Inspekcijom matrice interkorelacija među faktorima (tabela 3) mogu se uočiti slijedeće karakteristike faktorskog prostora u delinkventnoj populaciji:

- 1) faktor edukcije (e) simboličnog rezoniranja (s_1) i faktor razumijevanja simbola (s_2) su međusobno u relativno visokim korelacijama,
- 2) faktor asteničnog (α) konverzionog (\varkappa) i stenično-disocijativnog (σ/δ) sindroma nalaze se u pozitivnim korelacijama,
- 3) kognitivni faktori (e i s_1) imaju niske negativne korelacije s faktorom asteničnog sindroma i praktički nulte korelacije s ostala dva patološka faktora. Faktor s_2 ima nulte korelacije sa svim patološko-konativnim faktorima,
- 4) faktor regresionih socijalnih stavova (R) ima negativne korelacije sa svim kognitivnim faktorima. Ovaj faktor ima nisku pozitivnu korelaciju s faktorom steničnog sindroma.

Tabela 3

MATRICA INTERKORELACIJA MEĐU FAKTORIMA — DELINKVENTNA
POPULACIJA

	e I	s_1 II	α III	\varkappa IV	σ/δ V	s_2 VI	R VII
I	1.000	.766	-.279	-.108	-.056	.713	-.432
II	.766	1.000	-.171	.040	-.017	.807	-.298
III	-.279	-.171	1.000	.759	.693	-.019	.262
IV	-.108	.040	.759	1.000	.744	.026	-.020
V	-.056	-.017	.693	.744	1.000	.096	-.046
VI	.713	.807	-.019	.026	.096	1.000	-.196
VII	-.432	-.298	.262	-.020	-.046	-.196	1.000

Tabela 4

KONGRUENCIJA FAKTORA DELINKVENTNE I NEDELINKVENTNE
POPULACIJE

	delinkventi							
	e I	s_1 II	α III	\varkappa IV	σ/δ V	s_2 VI	R VII	
nedelinkventi	I(e)	.959	.945	-.269	-.106	-.094	.912	-.698
	II(s_1)	.923	.965	-.250	-.103	-.106	.924	-.611
	III(α)	-.285	-.131	.957	.937	.882	-.035	.303
	IV(\varkappa)	-.261	-.110	.947	.981	.924	-.001	.203
	V(σ)	-.465	-.375	.852	.831	.917	-.251	.305
	VI(δ)	-.258	-.144	.953	.968	.949	-.035	.252
	VII(R)	-.821	.754	.491	.310	.286	-.699	.879

Na osnovi matrice kongruencije faktora u obje ispitane skupine (tabela 4) možemo konstatirati slijedeće:

- 1) kognitivni faktori delinkventne i nedelinkventne skupine su kongruentni što znači da pripadaju istom području faktorskog prostora,

- 2) općenito postoji dosta visoka kongruencija patoloških prostora u obje skupine. Premda se radi o prostorima iste vrste, ta kongruencija nije potpuna, što znači da se radi o nešto različitim mehanizmima koji stoje u osnovi patoloških reakcija u nedelinkventnoj i delinkventnoj populaciji,
- 3) faktori regresionih socijalnih stavova su kongruentni u delinkventnoj i nedelinkventnoj skupini,
- 4) kongruencija između kognitivnih faktora u nedelinkventnoj skupini i patoloških faktora u delinkventnoj skupini niža je od kongruencije kognitivnih faktora delinkventne skupine i patološko konaktivnih faktora u nedelinkventnoj skupini.

Može se na temelju ovih ispitivanja zaključiti da se faktorski prostori nedelinkventne i delinkventne populacije međusobno razlikuju i to:

- 1) u disocijaciji procesa simboličnog rezoniranja u delinkventnoj populaciji,
- 2) u asocijaciji steničnih i disocijativnih reakcija u delinkventnoj populaciji
- 3) u manjem efektu diferencijalnog transfera u delinkventnoj populaciji,
- 4) u većem utjecaju generaliziranih patoloških procesa u delinkventnoj populaciji,
- 5) u nešto većem utjecaju patoloških konativnih faktora na kognitivne funkcije u delinkventnoj populaciji.

Na ovaj način je hipoteza o razlici strukture ličnosti u nedelinkventnoj i delinkventnoj populaciji bila opravdana.

Također je izvršena diferencijacija između nedelinkventne i delinkventne populacije metodom linearnih diskriminativnih funkcija te je pouzdanost diskriminativnog procesa postignuta s 81,2%. Razlike delinkvenata od figurativne točke normalne populacije bile su manje nego razlike nedelinkvenata od figurativne točke delinkventne populacije. Kompleksni simbolični testovi i određeni broj testova asteničnog, konverzionog i steničnog-disocijativnog sindroma dobro diferenciraju nedelinkventnu od delinkventne populacije. Ovi se rezultati vjerojatno mogu upotrijebiti za prognozu delinkventnog ponašanja.

L I T E R A T U R A

1. Anderson, J. W.: Recidivism, Intelligence, and Social Class, *Brit. J. Deliq.*, **4**, 1957.
2. Brown, J. M., Berrien, F. K., Russell, D. L., Wells, W. D.: *Aplied psychology*, New York, 1966.
3. Calboom, C. H.: A Follow — up Study of 100 Normal and 100 Sud-normal Delinquent Boys. *J. juv. Res.*, **12**, 1928.
4. Clayson, M. D. and D. CV. Twain: Juvenile Recidivism, *J. Grim. Law, Criminol. and Pol. Sci.*, **1**, 1960.
5. Cowden, J. E.: Differential Test Responses of two Types of Delinquent Girls under Authoritarian and Permissive Conditions, *Psych. Apstr.* V 40/2, 1966.
6. Čerlek, B. V. Kovačević, A. Matić, K. Momirović i B. Wolf: Prilog proučavanju predelinkvencije i delinkvencije maloljetnika, Zagreb, 1962.
7. East, W. N., F. Stocks, and H. T. P. Young: *The Aadolescent Criminal*, London, L 1942.
8. Frank, N.: Mental Level as a Factor in Crime. *J. Juv. Res.*, **15**, 1931.
9. Freedman, L. Z.: Sexual, Agressive and Acquisitive Deviates. *J. Nerv. Ment. Disease*, **132**, 1, 1961.
10. Glueck, E. T.: Mental Retardation and Juvenile Delinquency. *Ment. Hyg.* **19**, 1935.
11. Hartmann, A. A.: Recidivism and Intelligence, *J. Crim. Law. Criminol and Pol. Sci.* **31**, 1940.

12. Hartmann, K., Engelmann, W.: Eine faktorenanalitische Untersuchung von Labilitätskriterin »erziehungsschwiriger« männlicher Minderjähriger, *Prax. Kinderpsychol.* 15/1, 1966.
13. Hill, G. E.: The Intelligence of Young Male Offenders, *J. juv. Res.* 20. 1936.
14. Kirkpatrick, M. E.: Some Significant Factors in Juvenile Recidivism. *Amer. J. Ortho-Psychiat.* 7, 1937.
15. Kovačević, V.: Utjecaj subjektivnih faktora na pojavu recidivizma kod malodobnih prestupnika (neobjavljeno) Zagreb, 1965.
16. Mann, C. W. and H. P. Mann: Age and Intelligence of a Group of Juvenile Delinquents. *J. Abnorm. Soc. Psychol.* 34, 1939.
17. Matić, A., Kovačević V., Momirović K., Vidaček B.: Prilog proučavanju ličnosti malodobnih prestupnika »Osvrt«, 3, Beograd 1970.
18. Marcus, B.: Intelligence, Criminality and the Expectation of Recidivism. *Brit. J. Delinq.* 2, 1955.
19. Merrill, M. A.: *Problems of Child Delinquency*, London, 1947.
20. Namovicz, H.: Level of intelligence and the differences between the verbal and the non-verbal rating in prison population, *Przegl. penitenc.*, 3/3, 1965.
21. Schussler, K. F. and Cressey, D. R.: *Personality Characteristics of Criminals*, *Amer. J. Sociol.*, 55, 1950.
22. Shulman, H. M.: *Intelligence and Juvenile Delinquency*. Proceedings of the 2nd International Congress of Criminology. Paris, 3, 1950.
23. Singh, U. P.: *Intelligence in criminals*, *Indian J. soc. Wk.* 27/3, 1966.
24. Sutherland, E. H.: *Mental Deficiency and Crime*, (in Young, K./ed./, *Social Attitude*). New York, 1931.
25. Taylor, R. S.: *The Habitual Criminal*, *Brit. J. Crim.* 1, 1960.
26. Webster, A. S.: *Personality and Intelligence of Convicts in West Virginia*, *J. Crim. Law. and Pol. sci.* 2, 1959.
27. Woodward, M.: *Low Intelligence and Delinquency*. London, 1955.

Summary

DIFFERENCES IN PERSONALITY STRUCTURE BETWEEN THE DELINQUENT AND THE NON-DELINQUENT POPULATION

The main aim of the investigation was to prove that the personality structure of delinquents differs from the personality structure of non-delinquents.

Personality structure of an incidental sample consisting of 101 male subjects from the town of Zagreb who had not been a behavioural problem for their close and wide environment (non-delinquents) was analyzed. Personality structure of another incidental sample consisting of 101 male minors sentenced by the juvenile courts of the town of Zagreb (delinquents) was also analyzed. The age range in both sample was from 15 to 18 years.

Cognitive tests (19 variables), connative tests (18 variables) and primary social attitude tests (3 variables) were used.

By the modified multigroup method of factor analysis seven factors were extracted in the sample of non-delinquents and another seven in the group of delinquents. The factors extracted in the two samples are not identical. Congruency of factors of the two sample was determined.

On the basis of the results obtained it can be concluded that the factorial space of the non-delinquent population differs from the one of the delinquent population in regard to the following:

- 1) dissociation of symbolic reasoning processes in the delinquent population
- 2) association of stenic and dissociative reactions in the delinquent population
- 3) lesser effect of differential transfer in the delinquent population
- 4) greater effect of the generalized pathological processes in the delinquent population
- 5) greater effect of pathological connative factors upon cognitive functions in the delinquent populations.

Vojislav Kovačević
izvanredni profesor
Visoka defektološka škola
Zagreb

Konstantin Momirović
izvanredni profesor
Visoka škola za fizičku
kulturu, Zagreb

Mladen Singer
izvanredni profesor
Visoka defektološka škola
Zagreb